

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено різні визначення ризиків у діяльності підприємств. Проаналізовано різні класифікаційні ознаки виробничих ризиків. Визначено поняття «управління ризиками» та розглянуто економічну суть поняття «ризик». Описано основні етапи та способи управління ризиками на підприємстві.

Ключові слова: підприємство, підприємницьке середовище, ризик, управління ризиками.

Abstract

Different definitions of risks in the activities of enterprises are investigated. Various classification features of production risks are analyzed. The concept of "risk management" is defined and the economic essence of the concept of "risk" is considered. The main stages and methods of risk management at the enterprise are described.

Keywords: enterprise, enterprise environment, risk, risk management.

Вступ

Бурхливий розвиток ринкових відносин в Україні, можливість вибору різних форм і напрямів фінансово-господарської діяльності; посилення впливу зовнішніх чинників з метою безперервної інтеграції у світову економіку, що призводить до підвищення рівня корпоративної відповідальності та сталого управління. Нестабільність і невизначеність зовнішнього та внутрішнього середовища, обмеженість капіталу та ресурсів; зростання витрат потребують розгляду з практичного та теоретичного погляду щодо можливих ризиків на підприємстві.

У процесі будь-якої діяльності виникають проблеми, які потребують швидкого та якісного вирішення з боку керівника. Отже, вивчення та аналіз процесу управління ризиками суб'єкта господарювання, а також пошук шляхів удосконалення системи управління ризиками на підприємстві допоможе забезпечити його стабільну та стійку роботу.

Виклад основних результатів дослідження

Дослідники трактують ризики, що застосовуються до діяльності підприємств, наступним чином: невизначеність у формуванні доходів та витрат; можливість понесення збитків або втрат; можливість недоотримання прибутку; позитивні або негативні можливості відхилення запланованих показників; втрата фінансових, трудових та матеріальних ресурсів в результаті реалізації затвердженого плану дій.

Ці концепції ризику не суперечать одна одній, а доповнюють одна одну. Сутність ризику проявляється в його функціях: захисна, стимулююча, соціально-економічна і соціально-економічна.

Ризики класифікують за такими ознаками:

- за масштабністю – глобальний та локальний;
- за аспектами – соціальний, юридичний, економічний, психологічний тощо;
- щодо об'єктивності чи суб'єктивності питань – ризик з об'єктивною або суб'єктивною вірогідністю;
- за ступенем насиченості ризику – мінімальний, допустимий, середній, максимальний, критичний;
- за типом – обґрунтований, необґрунтований, небезпечний;
- за часом прийняття рішень – випереджений, вчасний, запізній;
- за чисельністю – індивідуальний або груповий;
- за ситуацією прийняття рішень – ризик в умовах невизначеності (стохастичний), в умовах конфлікту (конкуруючий), в умовах нечітких вимог (розпливчатий), комплексний [1].

Найнебезпечнішим ризиком для будь-якого підприємства є ризик неплатоспроможності, тобто нездатність організації задовольнити вимоги кредиторів та здійснити обов'язкові платежі державі.

Тому управління ризиками - це діяльність, яка спрямована на зменшення або компенсацію втрат, внаслідок настання несприятливих подій. Йдеться також про визначення можливих шляхів протистояння ситуації, що склалася, та забезпечення стійкості.

Об'єктом управління ризиками є ведення господарської діяльності в умовах невизначеності та відносини між суб'єктами в процесі ліквідації або виконання ризику.

Суб'єктом управління ризиками є співробітники підприємства або інші спеціалісти, яких було залучено, чия діяльність орієнтована на прогнозування та здійснення диверсифікації ризиків для найбільш ефективної діяльності підприємства.

Управління ризиками на підприємстві - це систематичний і проактивний підхід до виявлення, оцінки та пом'якшення потенційних ризиків, які можуть вплинути на досягнення цілей організації. Основною метою управління ризиками є підвищення здатності підприємства орієнтуватися в умовах невизначеності та змін у його операційному середовищі, захищаючи при цьому свої активи та репутацію [2].

Ключові компоненти управління ризиками на підприємстві включають:

-Ідентифікація ризиків: Це систематичний процес розпізнавання та каталогізації потенційних ризиків, які можуть вплинути на підприємство.

-Оцінка ризиків: Після визначення потенційних ризиків наступним кроком є оцінка їхньої ймовірності та потенційного впливу.

-Кількісна оцінка ризиків: Деякі організації вирішують кількісно оцінити ризики, присвоюючи числові значення ймовірності та впливу. Такий кількісний аналіз допомагає краще зрозуміти потенційні наслідки різних ризиків.

-Стратегії зменшення ризиків: Після того, як ризики ідентифіковані та оцінені, підприємство розробляє стратегії для управління або зменшення цих ризиків.

-Моніторинг та огляд: Управління ризиками - це безперервний процес, який вимагає постійного моніторингу та періодичного перегляду.

-Інтеграція з бізнес-стратегією: Ефективне управління ризиками інтегроване в загальну бізнес-стратегію підприємства.

-Планування антикризового управління: Підприємства повинні мати плани антикризового управління, щоб ефективно реагувати у разі настання серйозної ризикової події.

-Відповідність і регуляторні міркування: Підприємства також повинні враховувати дотримання законів і нормативних актів, що стосуються їхньої галузі [3].

Впровадивши комплексну систему управління ризиками, підприємства можуть підвищити свою стійкість, захистити свої активи та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Успішне управління ризиками сприяє довгостроковій стійкості та успіху підприємства в динамічному та складному бізнес-середовищі.

Ефективне управління ризиками вимагає аналізу технічної документації, первинних документів і думок різних внутрішніх і зовнішніх експертів.

Основні заходи щодо зниження ризику:

1) Диверсифікація - розподіл капіталу між непов'язаними інвестиціями. Це дає змогу частково уникнути загрози спрямування капіталу в різні види діяльності.

2) Отримання додаткової інформації. Це дає змогу точніше спрогнозувати сценарій розвитку подій і знизити ризик. Інформація про потенційних партнерів має містити факти про можливі ризики в таких відносинах.

3) Встановлення лімітів - обмеження на витрати, кредити, продажі тощо.

4) Самострахування - це децентралізована форма створення страхових фондів, як у натуральній, так і в грошовій формі, на підприємствах, особливо тих, діяльність яких пов'язана з високим ризиком.

5) Страхування - захист інтересів підприємства в разі настання певної події за рахунок грошового фонду, що формується зі сплачених підприємством страхових внесків. Страхування розподіляє збитки між усіма учасниками страхових відносин. Страховики виконують чотири функції: запобігання, ризику, контролю та накопичення. [4].

Основними умовами успішної діяльності є створення та вдосконалення систем управління ризиками, яка дозволяє виявляти, оцінювати, фокусувати та контролювати ризики, Механізми ухвалення рішень мають не тільки розпізнавати ризики, а й оцінювати їх. Вони мають бути здатні оцінити, якою мірою можна прийняти на себе ризики компанії і чи виправдовують очікувані доходи ці ризики. Виправдані ризики або допустимий ризик - необхідний компонент ефективного управління.

Висновки

Отже, підприємницька діяльність завжди пов'язана з безліччю ризиків. Тому система управління ризиками має бути організована в рамках повсякденної діяльності підприємства.

Система управління ризиками - це сукупність методів і прийомів, які мінімізують загрози організаційної діяльності, а також сприяють стабільному та прибутковому веденню бізнесу.

Система управління ризиками має містити програму контролю виконання завдань і оцінки ефективності вжитих заходів, а також систему мотивації на всіх рівнях організації. Загалом управління ризиками є невід'ємною частиною системи управління підприємством.

Таким чином, управління ризиками підприємства:

- це процес, що охоплює всю організацію;
- його здійснюють співробітники на всіх рівнях організації;
- бере участь у виробленні тактики і стратегії;
- у масштабах усієї компанії, на всіх рівнях і в усіх підрозділах;
- забезпечує об'єктивну впевненість керівництва і ради директорів.

Отже, комплексне управління ризиками допомагає враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори під час роботи підприємства, визначати методи та способи забезпечення стійкості суб'єкта господарювання, його можливості протистояти несприятливим умовам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Проблеми системного підходу в економіці [Електронний ресурс]: збірник наукових праць, випуск 6(62), 2017. — 144-147 с.— Режим доступу: <http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/6-2017>
2. Мостенська, Т. Л. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства / Т. Л. Мостенська, Н. С. Скопенко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. — 2010. — № 3. — С. 72–79.
3. Балахініна А.В. Управління підприємством в умовах невизначеності та ризику / А.В. Балахініна // Управління розвитком. — 2011. — № 20. — С. 159.
4. Клименко О. В. Управління ризиком інноваційної діяльності підприємства / О. В. Клименко // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. — Харків : НТУ "ХПІ". — 2012. — № 58 (964). — С. 72-76.

Руда Лілія Петрівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: rudalist_ok@ukr.net

Краус Олександра Олександрівна – студентка групи МФКД-21б, факультет менеджменту та інформаційних технологій, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: oleksandrakraus@gmail.com

Ruda Liliia - PhD, Associate Professor of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: rudalist_ok@ukr.net

Oleksandra Kraus - student of group MFKD-21b, Faculty of Management and Information Technologies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: oleksandrakraus@gmail.com